

Doporučení ke zpracování diplomové (bakalářské) práce

Pozn.: Tento text vytváří společný rámec pro psaní bakalářských a diplomových prací na PdF MU v Brně. Dílčí formální, obsahové a metodologické aspekty jednotlivých oborů studovaných na PdF MU jsou předmětem specifikace vedoucího katedry a naleznete je na webových stránkách každého pracoviště.

Tyto pokyny se přiměřeně vztahují i k vypracování závěrečných prací v rámci celoživotního vzdělávání.

1. Úvod

Vypracováním diplomové práce má student prokázat schopnost samostatně využívat teoretické a metodologické poznatky získané během studia a aplikovat je při řešení konkrétního úkolu v daném oboru.

Diplomovou práci je možno pojmut jako teoretickou, výzkumnou nebo uměleckou, některé mohou svojí povahou přesahovat uvedené hranice.

- V teoretické práci student prokazuje, že prostudoval dostupnou literaturu k danému tématu, je schopen problematiku analyzovat, jasně vyložit a obohatit o další teoretické závěry. Do této skupiny patří i originální tvorba metodických pomůcek a materiálů.
- Ve výzkumné práci shromáždí student, vedle poznatků získaných studiem literatury, také empirické údaje dosažené vlastním výzkumem, které správně utřídí, analyzuje, syntetizuje a interpretuje.
- Umělecká diplomová práce má povahu originálního tvůrčího výkonu, jímž student prokáže schopnost ztvárnit zvolené téma adekvátními vyjadřovacími prostředky. Umělecká diplomová práce musí být doprovázena teoretickým nebo metodologickým textem přibližně polovičního rozsahu, než vyžaduje teoretická práce z výtvarné nebo hudební výchovy.

2. Postup při zadávání diplomové práce

2.1 Volba tématu

Zpravidla dva roky před plánovaným ukončením studia se student seznámí s vypsáními tématy diplomových (bakalářských) prací. Po dohodě s vedením příslušné katedry je možné navrhnout vlastní téma diplomové (bakalářské) práce vycházející z předchozích teoretických nebo praktických prací studenta. Upřesňování tématu probíhá na základě studia literatury a po konzultacích s učitelem, který dané rámcové téma vypsál. Závěrem této činnosti vypracuje student projekt diplomové (bakalářské) práce.

2.2 Projekt diplomové (bakalářské) práce

- Popis výchozí situace (problému), který bude v práci řešen
- Cíl práce
- Metody zpracování DP, BP
- Seznam literatury
- Časový harmonogram zpracování

Vypracovaný projekt podepíše vedoucí práce, který tak dává svůj souhlas s vedením práce, a vedoucí příslušné katedry potvrdí podpisem. Projekt je součástí dokumentace příslušné katedry.

2.3 Zpracování tématu diplomové práce

A) Na základě kladně přijatého projektu diplomové (bakalářské) práce a po zapracování eventuálních připomínek přistoupí student k samostatnému zpracování daného tématu. Problémy konzultuje průběžně s vedoucím práce, případně s dalšími konzultanty. Vedoucím práce může být i externí pracovník MU, který má na tuto činnost řádně uzavřenou dohodu o provedení práce.

B) Rozsah diplomové práce je specifikován spolu s dalšími náležitostmi vedoucím katedry (zpravidla 80 000 znaků pro BP a 110 000 znaků pro DP bez příloh).

C) Hotovou diplomovou práci student odevzdá podle harmonogramu daného akademického roku vedoucímu práce (1x) a na sekretariát příslušné katedry (1x). Odevzdání DP (BP) vedoucí potvrdí do přihlášky ke SZZ.

3. Jak psát diplomovou (bakalářskou) práci

O tom, jak napsat diplomovou práci, se můžeme dočíst v relativně široké nabídce různých publikací, ze které vybíráme pouze některé. Další, především metodologickou literaturu z vašeho oboru, naleznete ve specifikaci na webových stránkách příslušné katedry.

3.1 Doporučená studijní literatura (řazeno dle pořadí doporučení):

SPOUSTA, V. et al. *Vádemékum autora odborné a vědecké práce*. 1. vyd. Brno : PdF MU, 2000. 158 s. ISBN 80-210-2387-2.

ECO, U. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc : Votobia, 1997. 271 s. ISBN 80-7198-173-7.

ČMEJRKOVÁ, S.; DANEŠ, F.; SVĚTLÁ, J. *Jak napsat odborný text*. Praha : Leda, 1999. 255 s. ISBN 80-85927-69-1.

FILKA, J. *Metodika tvorby diplomové práce*. 1. vyd. Brno : Knihař, 2002. 224 s. ISBN 80-86292-05-3.

3.2 Doporučené etapy vypracování diplomové (bakalářské) práce

- Shromažďování a studium literatury
- Formulace problému a hypotéz, v případě experimentální práce jejich operacionalizace
- Výběr výzkumné metody
- Shromažďování a třídění výzkumného materiálu
- Zpracování, vyhodnocení a interpretace výsledků

3.3 Forma zpracování diplomové (bakalářské) práce

- **Obsah** - shrnující názvy jednotlivých kapitol a podkapitol, jež poskytují přehled o logice celého uspořádání práce.
- **Úvod**, v němž je uveden cíl práce, stručný popis obsahu, zmínka o metodách, které budou v práci použity, informační zdroje, případně informace o výzkumném vzorku a důvody, které autora vedly k tomu, že si dané téma zvolil.
- **Teoretická část** má obsahovat:

- Rešerši literatury s přehledem dosavadních poznatků o řešeném problému;
 - Ztotožnění autora s některou (některými) z uváděných teorií a zdůvodnění tohoto autorova postoje;
 - Formulaci hypotéz a v případě empirického výzkumu jejich operacionalizaci;
 - Metody, které budou použity v diplomové práci.
- **Tvůrčí část** - obvykle nejrozsáhlejší část práce, jež obsahuje samostatné a tvořivé zpracování řešené problematiky, v případě výzkumné práce pomocí výsledků získaných deduktivními nebo induktivními postupy při zpracování práce. Pokud je současně prováděn kvantitativní výzkum, pak by měly být výsledky zpracovávány adekvátními statistickými metodami. Vyhodnocení je dobré doplnit tabulkami a grafy, které usnadňují interpretaci výsledků.
 - **Závěr** je zhodnocením splněných cílů, které byly popsány a stanoveny v úvodu. Obsahuje také shrnutí nejdůležitějších poznatků v kontextu možností jejich využití.
 - **Seznam použité literatury** s přísným dodržováním normy bibliografických citací.
 - **Resumé** - na závěr musí být v práci uvedeno resumé v některém ze světových jazyků, nejlépe v angličtině, v rozsahu cca 700 znaků deseti řádků, stručně charakterizujících celou práci.

4. Formální náležitosti diplomové práce

4.1 Úprava textu

Diplomová práce se píše na papír formátu A4, po jedné straně. Řádkování je možno volit 1,5 až dva řádky. Levý okraj, který slouží k vyvázání práce, je 4 cm široký, pravý okraj 2 cm. První řádek je od horního okraje odsazen 3 cm, poslední řádek 2 cm od spodního okraje. Stránky jsou průběžně číslovány mimo titulní stranu.

Zvolená úprava textu by měla dávat jasnou představu o hierarchii jednotlivých částí práce. Toho dosáhneme členěním textu na kapitoly, podkapitoly, oddíly a pododdíly. K označení je vhodné použít desetinného třídění. U textových editorů doporučujeme nadefinovat styly odstavců a nadpisů před započatím psaní celé práce.

- Nezapomínejme, že přemíra různých typů a velikostí písma působí rušivě, až chaoticky.
- Pokud se v textu vyskytují obrázky a tabulky, je vhodné je číslovat a vybavit popiskou vyjadřující jejich obsah. Pro číslování se používají zkratky, např. Tab. 1: Výsledky kontrolní práce nebo Obr. 1: Struktura materiálu.
- Obrázky a tabulky se mohou stát také součástí příloh, a to zejména tehdy, když se na ně odvoláváme ve více kapitolách.
- Diplomové práce z výtvarné výchovy mohou, vzhledem k specifickým požadavkům na grafickou stránku práce, využívat nejrůznějších grafických technik a typů písma.

4.2 Odkazy na literaturu v textu práce (dle ČSN ISO 690)

U každé citace musí být uveden autor a dílo. Tuto identifikaci provádíme následujícími způsoby:

Příklad 1.: Pokud práce obsahuje seřazený seznam použité literatury, je možno citovat buď pouze číslem, označujícím zařazení knihy v seznamu literatury v závorce, nebo číslem a stránkou, na které citovaná pasáž začíná.

Holografie je definována jako metoda zobrazování a hologramy, výsledky této metody, jako prostředky skladování informací prostřednictvím sítě vzorců interference. (22) Definici holografie podává Nekonečný (136, s. 136)

8. BURCHARD, J. How humanitis use a library. In *Intrex: report of a planing conference on information transfer experiments*, Sept. 3, 1965. Cambrige, Mass: M.I.T. Press, 1965, p. 219.

13. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vyd. Praha : Academia, 1997. 437 s. ISBN 80-200-0625-7.

Příklad 2.: Doslovnou citaci označíme uvozovkami. Můžeme pak použít citaci uvedenou v příkladu 1, nebo způsob použitý dále, uvedený pod čarou

“... silová hnutí ”¹

Příklad 3.: Jiný způsob doslovné citace v uvozovkách je uveden v tomto příkladu

“... silová hnutí ...” (Rambousek, V. aj, 1998, s. 37)

Příklad 4.: Je-li jméno autora uvedeno v našem textu předcházející citací, v bibliografickém odkazu ho již neuvádíme

K efektivitě projekce V. Rambousek uvádí “Kvalita zrakového vjemu.. .” (1998, s. 37)

Doporučení: Nepřesahuje-li citace tři řádky, vložíme ji v uvozovkách přímo do textu. Je-li citace delší, uvedeme ji jako samostatný odstavec s hustým řádkováním, případně menším hustším písmem.

4.2.1 Poznámky v textu práce

Na poznámku v textu odkazujeme arabskou číslicí nad textem. Z několika možností, kam umístit poznámku, doporučujeme zařazovat ji pod čaru na konec příslušné strany textu. Poznámku píšeme menším písmem.

Příklad 5.:

Pracovním adresářem¹ je vždy jen jeden adresář.....

Na konci stránky je potom uvedeno pod čarou jiným typem písma:

¹ Pozor, jméno pracovního adresáře nemusí odpovídat okamžitému nastavení.

4.3 Odkazy na literaturu v seznamu použité literatury (dle ČSN ISO 690)

(Pozn.: Převzato z publikace SPOUSTA, V. et al. *Vádemékum autora odborné a vědecké práce*. 1. vyd. Brno : PdF MU, 2000. 158 s. ISBN 80-210-2387-2. s. 61 – 64.

4.3.1 Citace monografické publikace (knihy)

a) Základní citace obsahuje tyto prvky:

- příjmení a iniciály osobního (křestního) jména autora (autorů)

- název publikace
- pořadí vydání
- místo vydání
- název nakladatelství
- rok vydání
- rozsah publikace (počet stran určuje číslo poslední stránky)
- standardní číslo

Příklad 1:

MAŇÁK, J. *Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 134 s. ISBN 80-210-1880-1.

b) Zkrácená citace – v ní některé prvky základní citace chybí (v následujícím příkladu jsou uvedeny v hranatých závorkách); jsou to:

- jméno překladatele
- rozsah publikace
- název edice
- číslo svazku
- poznámky

Příklad 2:

ECO, U. *Jak napsat diplomovou práci*. [Přel. Seidl, I.] 1. vyd. Olomouc. Votobia, 1997. [271 s.] ISBN 80-7198-173-7.

Pokud jsou původci díla dva autoři, uvádějí se v tom pořadí, jak jsou v citovaném pramenu jejich jména vytištěna.

Příklad 3:

JELÍNEK, J., STYBLÍK, V. *Čtení o českém jazyku*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971.

Pokud je publikace dílem více autorů, uvádíme jména nejvýše tří autorů, je však možno citovat jméno pouze jednoho autora – a sice toho, který je v pořadí první (obvykle proto, že ji redigoval nebo je z uvedených autorů nejvýznamnější), a za ně se připojí zkratka **aj.** (a jiní) nebo **et al.** (z lat. et alii = a jiní) nebo zkratka **a kol.** (a kolektiv).

Příklad 4:

STŘELEČ, S., et al. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I*. 1. vyd. Brno: Paido, 1998. 189 s. ISBN 80-85931-61-3.

4.3.2 Citace seriálové publikace

(časopisu, novin) obsahuje tyto prvky:

- název publikace
- název odpovědné instituce
- údaje o vydávání (data nebo čísla)
- místo vydání
- název nakladatelství
- standardní číslo

Příklad 5:

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí. Ministerstvo životního prostředí České republiky. 1991-. Praha: PRESS-KO a Retrans. ISSN 0862-9005.

4.3.3 Citace části monografické publikace

obsahuje:

- příjmení a iniciály osobního (křestního) jména autora (autorů) monografie
- název monografie
- pořadí vydání
- místo vydání
- název nakladatelství
- rok vydání
- lokace zdrojového dokumentu: číslo kapitoly, název a rozsah části vymezený číslem první a poslední strany, na níž je uveřejněna

Příklad 6:

SPOUSTA, V. *Krása, umění a výchova*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. Kapitola 5, Kýč jako paumění, jeho variabilita a symptomy, s. 71-79.

4.3.4 Citace příspěvku do monografické publikace (sborníku)

obsahuje:

- příjmení a iniciály osobního (křestního) jména autora (autorů) stati, příspěvku
- název stati
- latinskou předložku *in* (= v)
- jméno autora (autorů) nebo editora (editorů) zdrojového dokumentu (např. sborníku)
- název zdrojového dokumentu
- pořadí vydání
- místo vydání
- název nakladatelství
- rok vydání
- lokace zdrojového dokumentu (rozsah stati je vymezen číslem první a poslední strany, na níž je stať uveřejněna)

Příklad 7:

ŠVEC, V. Učitelovo pojetí efektivních vyučovacích postupů. In MAREŠ, J., SLAVÍK, J., SVATOŠ, T., ŠVEC, V. *Učitelovo pojetí výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996, s. 59-73.

4.3.5 Citace článku v seriálových publikacích

obsahuje:

- příjmení a osobní (křestní) jméno autora (autorů) článku
- název článku
- název zdrojového dokumentu (časopisu, periodické publikace)
- lokace zdrojového dokumentu: rok vydání, číslo svazku, rozsah článku vymezený číslem první a poslední strany, na níž je uveřejněn

Příklad 8:

PALOUŠ, Radim. Filosofie jakožto výchova. *Pedagogika*, 1998, roč. 48, č. 2, s. 106-112.

4.4 Citace dle ČSN ISO 690-2 Bibliografické citace – část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části (platné od 1.2. 2000)

Údaje v citaci elektronických dokumentů:

- druh média (nosiče) v hranatých závorkách za názvem citovaného dokumentu: [online], [CD-ROM], [magnetická páska], [disk]
- vydání – například verze programu
datum aktualizace/revize - uveden společně s datem zveřejnění
- datum citování – uvádí se v hranatých závorkách v jazyce originálu zdroje, zkratka "cit." se uvádí před datem citování [cit. 31. října 2003]
- údaj o dostupnosti "Přístupný z", "Dostupný na", "Available from" včetně přístupového protokolu (Dostupný z WWW:), URL mezi symboly < >
- povinný údaj pro on-line dokumenty, volitelný pro ostatní

4.4.1 Citace elektronické monografie, www stránky

Povinné údaje v citaci:

PŘÍJMENÍ, Jméno autora. *Název monografie nebo www stránky (tag "title")* : *Podnázev* [druh média]. *Vydání. Místo vydání* : *Vydavatel, datum publikování, datum poslední revize* [citováno dne]. <dostupnost - URL adresa>. Standardní číslo

Příklad:

Národní knihovna ČR [online]. c2000, poslední revize 2.10.2003 [cit. 2. února 2003].
Dostupný z WWW: <<http://www.nkp.cz>>.

**JANÍK, Tomáš. *Akční výzkum pro učitele : Příručka pro teorii a praxi* [online]. 1. vyd. Brno : Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Katedra sociální pedagogiky, 2003 [cit. 6. září 2003].
Dostupný z WWW: <http://www.ped.muni.cz/wsocedu/virtual/pdf/TJ_akcni_vyzkum.pdf>**

4.4.2 Citace částí elektronické monografie

Povinné údaje v citaci:

PŘÍJMENÍ, Jméno autora. *Název zdrojového dokumentu* [druh média]. *Vydání. Místo vydání* : *Vydavatel, datum publikování, datum poslední revize* [citováno dne]. *Označení části nebo kapitoly. Název části nebo kapitoly.* <dostupnost -URL adresa>. Standardní číslo

Příklad:

RHEINGOLD, Howard. *The Virtual Community* [online]. c1998 [cit. 12. května 2003]. Chap. 5. Multi-User Dungeons and Alternate Identities. Dostupný z WWW: <<http://www.rheingold.com/vc/book/5.html>> ISBN 0-521-33697-X.

4.4.3 Citace příspěvku v elektronické monografii (např. stat' z elektronického sborníku)

Povinné údaje v citaci:

PŘÍJMENÍ, Jméno autora příspěvku. Název příspěvku [druh média]. In *Název zdrojového dokumentu*. Vydání. Místo vydání : Vydavatel, datum publikování, datum poslední revize [citováno dne]. <dostupnost -URL adresa>. Standardní číslo.

Příklad:

BAILEY, Joseph P.; MCKNIGHT, Lee W. Internet Economics : What Happens When Constituencies Collide. In *Workshop on Internet economics, March 9-10, 1995* [online]. Cambridge (MA) : Center for Technology, Policy and Industrial Development, Massachusetts Institute of Technology, 1995 [cit. 10. ledna 2001]. Dostupný z WWW: <<http://www.isoc.org/HMP/PAPER/123/html/paper.html>> .

4.4.4 Citace elektronického seriálu

Povinné údaje v citaci:

Název seriálu [druh média]. Vydání. Místo vydání : Vydavatel, datum vydání [datum citace]. <dostupnost -URL adresa>. Standardní číslo.

Příklad:

Ikaros : elektronický časopis o informační společnosti [online]. 1997- . [cit. 23.března 2003]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz>>. ISSN 1212-5075.

4.4.5 Citace článku v elektronickém seriálu

Povinné údaje v citaci:

PŘÍJMENÍ, Jméno autora. Název článku. *Název seriálu* [druh média]. Datum vydání, ročník, číslo, datum poslední revize [citováno dne]. Přístup ke zdroji. <dostupnost -URL adresa> Standardní číslo.

Příklad:

KUBROVÁ, Barbora. WWW prezentace jako nástroj online marketingu. *Ikaros* [online]. 1998, č. 6 [cit. 6. dubna 1999]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200203072>>. ISSN 1212-5075

4.4.6 Elektronické konference

Povinné údaje v citaci:

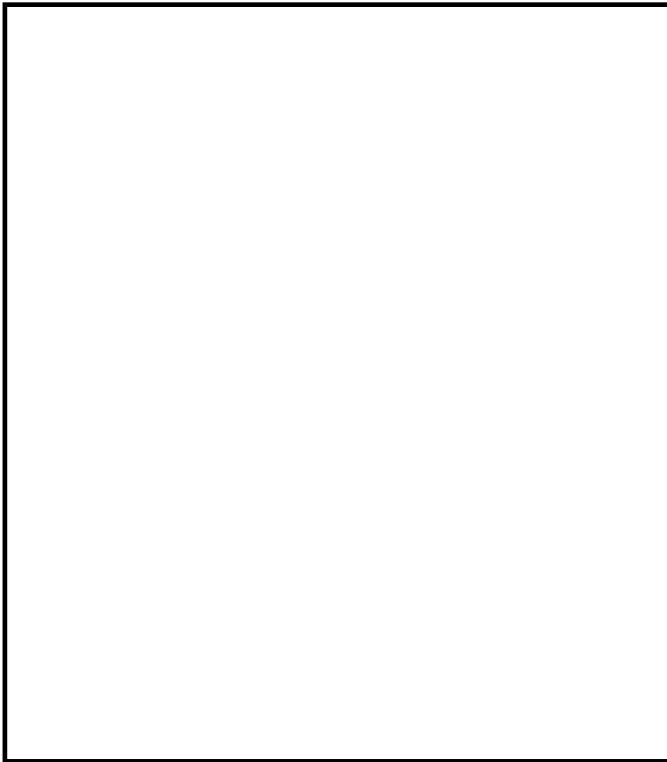
Název konference nebo fóra [druh média]. Místo vydání : Vydavatel, datum vydání [citováno dne]. <dostupnost -URL adresa>

Příklad:

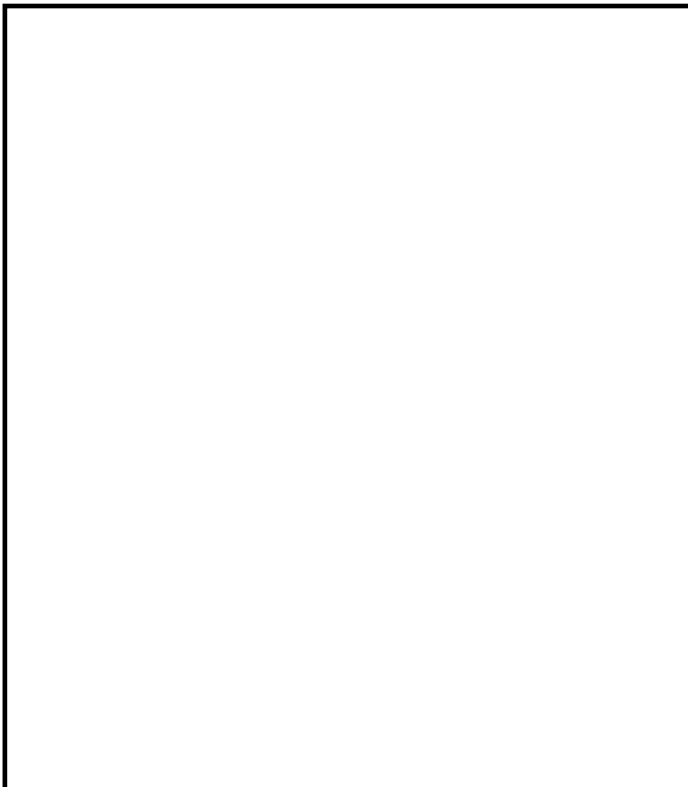
Web4Lib Electronic Discussion : An electronic discussion for library-based World-Wide Web managers [online]. Berkeley : University of California Berkeley Library, April 1994- [cit. 5. dubna 2003]. Dostupný z Internetu: <listserv@library.berkeley.edu> . Přístup také z WWW: <<http://sunsite.berkeley.edu/Web4Lib/>>.

5. Přílohy

5.1 Vzhled titulní strany (desek)

5.2 Vzhled první strany práce

5.3 Prohlášení

Na samostatnou stranu před vlastní text uvedeme prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Masarykově univerzitě v Brně v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....
podpis

5.3 Resumé

Na samostatnou stranu za závěr uvedeme:

Resumé

(Poznámka: Asi v deseti řádcích shrneme to, o čem práce pojednává česky a cizojazyčně v jednom ze světových jazyků — anglicky, německy, francouzsky nebo rusky)

5.4 Anotace

Na volný list vložíme do práce anotaci s následujícím obsahem:

Anotace

Nová, Jana: název práce, diplomová práce. Brno, MU 2003, s. (uvést počet stran bez příloh)

Do dvou až třech řádků shrnout obsah práce.

česky

cizojazyčně

Klíčová slova: *(Pro tvorbu klíčových slov použijeme tezaurus klíčových slov daného vědního oboru, existuje-li. Jinak uspořádáme slova hierarchicky, např. pedagogika, speciální pedagogika, neslyšící.)*

(Poznámka: anotace bude na volném listu vloženém do diplomové práce)

Poznámka:

Pokyny pro odevzdávání diplomových (bakalářských) prací v elektronické podobě budou zveřejněny po dopracování a přípravě celého systému ve spolupráci s Ústřední knihovnou PdF MU.